

**Kính chào quý Thầy cô
giáo về dự lớp tập huấn
Giáo dục hòa nhập trẻ
khuyết tật.**

Đức Phổ, ngày 21, 22 tháng 11 năm 2009

DẠY HỌC HÒA NHẬP TRẺ KHUYẾT TẬT

Về thái độ :

Hiệu quả của giáo dục và dạy học không chỉ phụ thuộc vào việc “Biết và hiểu”, nghĩa là kiến thức của giáo viên và “Làm” - kỹ năng của giáo viên mà còn phụ thuộc rất nhiều vào thái độ, tình cảm của giáo viên đối với hoạt động dạy học trẻ khiếm thị. Cụ thể giáo viên cần :

- Tin tưởng vào khả năng và sự phát triển bình thường để có thể sống tự lập của trẻ khiếm thị.
- Yêu thương, tôn trọng nhân cách của trẻ khiếm thị và đối xử công bằng với trẻ.
- Tích cực tuyên truyền nâng cao nhận thức của gia đình và cộng đồng về khả năng, nhu cầu của trẻ khiếm thị và trách nhiệm của toàn xã hội trong công tác chăm sóc, giáo dục trẻ khiếm thị.

Mục tiêu trong KHCTCN chỉ là văn bản được xây dựng trước khi tiến hành nên có thể chưa sát với thực tế thực hiện.

- Nếu mục tiêu đặt cao quá nhiều so với khả năng thì trẻ sẽ không theo kịp và giáo viên gặp khó khăn trong việc tổ chức, tích hợp các hoạt động.

- Nếu mục tiêu quá thấp thì trẻ sẽ dễ dàng đạt được mà không cần có sự cố gắng sẽ lại gây mất hứng thú của trẻ và phá vỡ nguyên tắc dạy học vừa sức với trẻ.

Giáo viên cần chủ động đề nghị với Nhóm thực hiện KHCTCN điều chỉnh lại mục tiêu giáo dục cho trẻ để phù hợp và sát với thực tiễn hơn.

Dù điều chỉnh theo bất cứ phương án nào thì trẻ khiếm thị vẫn cần phải được tham gia hoạt động cùng với cả lớp khi thực hiện nội dung giáo dục. Tuyệt đối không tách trẻ ra khỏi tập thể lớp.

Phương pháp dạy học đặc thù trong lớp có trẻ khiếm thị học hòa nhập

Phương pháp dạy học của giáo viên phụ thuộc vào mục tiêu, nội dung giáo dục, khả năng nhận thức của học sinh, kinh nghiệm, sự sáng tạo của giáo viên và các điều kiện về cơ sở vật chất, phương tiện giáo dục.

Phương pháp dạy học trong lớp có trẻ khiếm thị vẫn ứng dụng các phương pháp chung của giáo dục PT. Do mục tiêu, nội dung giáo dục trong lớp PT cần được bảo đảm trong khi thành phần của lớp học có thay đổi và đối tượng học sinh được đa dạng hóa thì những phương pháp giáo dục, dạy học phổ thông cũng cần có những điều chỉnh nhất định để phù hợp hơn.

- Thông thường, giáo viên làm thế nào thì dạy học sinh làm theo các bước như vậy.

- Đối với trẻ em, nhất là trẻ khiếm thị, cách dạy này chưa chắc đã đúng vì những bước đầu tiên thường lại là bước khó nhất.

- Vì vậy, dạy cho trẻ theo nguyên tắc từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp nhiều khi chúng ta cần dạy làm ngược lại từ bước cuối cùng và tăng thêm dần để trở về bước một.

- Thực hiện phương pháp này, giáo viên thực hiện nhiệm vụ cho trẻ xem và chỉ để lại bước cuối cùng để trẻ hoàn thành một cách độc lập. Tiếp tới, để lại cho trẻ hai bước rồi ba bước cho đến khi trẻ có thể tự mình hoàn thành nhiệm vụ mà không cần bất cứ sự trợ giúp nào.

- Phương pháp dạy ngược lại và rất có hiệu quả là “Dạy cởi”, “Dạy tháo”, “Dạy dỡ” trước và “Dạy lắp”, “Dạy ghép”, “Dạy buộc”, “Dạy mặc” sau.

Cần chọn vị trí sao cho khi làm mẫu cho trẻ khiếm thị thì tất cả trẻ sáng mắt trong lớp vẫn quan sát được.

Trong một số trường hợp học sinh (Cả học sinh khiếm thị hoặc học sinh sáng mắt) gặp khó khăn trong việc thực hiện, giáo viên sẽ ngồi phía sau và cầm tay trẻ để cùng hoàn thành nhiệm vụ. Trong khi thực hiện nhiệm vụ luôn chú ý hạn chế “Cùng làm” bằng cách để trẻ tự chủ động nhiều hơn và chỉ hỗ trợ khi thực sự cần thiết.

Một số nhiệm vụ mà trẻ có thể tự phân tích phần lớn các bước và cũng biết cách thực hiện một số bước thì giáo viên chỉ cần nêu nhiệm vụ, đề nghị học sinh phân tích các bước làm bằng cách nói to.

Giáo viên cần kiểm tra khả năng của cả lớp sau đó bổ sung thêm để giúp trẻ hoàn thiện.

Nếu trẻ chưa biết làm một số bước nào đó thì giáo viên có thể làm mẫu và sau đó để trẻ tự mình thực hiện toàn bộ nhiệm vụ.

****Chú ý không làm những bước mà trẻ có thể tự làm được vì như vậy sẽ gây nhàm chán, mất hứng thú của trẻ**

Theo mô hình hoạt động này, trong lớp mọi thành viên, kể cả giáo viên đều có vị trí bình đẳng và liên kết, phối hợp chặt chẽ với nhau.

Giáo viên là người hướng dẫn những đồng thời cũng sẽ là người nhận được thêm những thông tin từ học sinh sáng mắt và học sinh khiếm thị trong lớp.

Giáo viên cũng có thể thông qua học sinh sáng mắt để bổ sung thêm kiến thức, kinh nghiệm cho học sinh khiếm thị và ngược lại qua học sinh khiếm thị để bổ sung thêm thông tin và kinh nghiệm cho học sinh sáng mắt.

Cá biệt hóa giáo dục trẻ khiếm thị có thể được thực hiện trong giờ dạy trên lớp hoặc ngoài giờ dạy.

Trong giờ dạy trên lớp, giáo viên vẫn có thể thực hiện được phương pháp cá biệt hóa cho trẻ khiếm thị. Ví dụ : Tất cả trẻ sáng mắt quan sát tranh trên bảng còn trẻ nhìn kém có bức trang riêng đơn giản và có độ tương phản hình – nền rõ hơn để quan sát.

Giáo viên có thể thực hiện những hướng dẫn cá biệt cho trẻ khiếm thị ngay trong giờ học mà không ảnh hưởng tới quá trình dạy học và tới học sinh sáng mắt bằng cách tận dụng thời gian mà tất cả học sinh trong lớp đang tự hoạt động để vừa quan sát cả lớp vừa đến cạnh hướng dẫn, cung cấp thêm thông tin, đồ dùng trực quan... cho học sinh khiếm thị.

Nhiều khi trẻ khiếm thị không theo kịp các hoạt động trên lớp và cần được “Phụ đạo” thêm để hiểu rõ hơn, củng cố kiến thức, kỹ năng đã học. Những hoạt động này thường được làm ngoài giờ học trên lớp.

Các phương pháp giáo dục, trong đó có giáo dục trẻ khiếm thị thường không thực hiện một cách riêng biệt mà luôn được ứng dụng linh hoạt phụ thuộc vào mục tiêu, nội dung giáo dục và khả năng tiếp thu của học sinh cũng như các điều kiện, phương tiện hiện có trong trường.

Việc chọn lựa phương pháp chủ đạo nào có hiệu quả nhất lại phụ thuộc vào tình huống và cách xử lý của giáo viên trực tiếp đứng lớp.

Hiệu quả của việc sử dụng các phương pháp còn phụ thuộc rất nhiều vào môi trường giáo dục của trường, lớp.

Sắp xếp vị trí của học sinh trong lớp có trẻ khiếm thị học hòa nhập

Vị trí của học sinh khiếm thị trong lớp được sắp xếp cần đạt các yêu cầu :

- Phù hợp với khả năng nhìn của trẻ;
- Không cản trở hoạt động của các bạn trong lớp;
- Tiện lợi cho việc tiếp cận, thực hiện PP cá biệt hóa của giáo viên;
- Thuận tiện cho việc tổ chức các hoạt động chung của lớp.

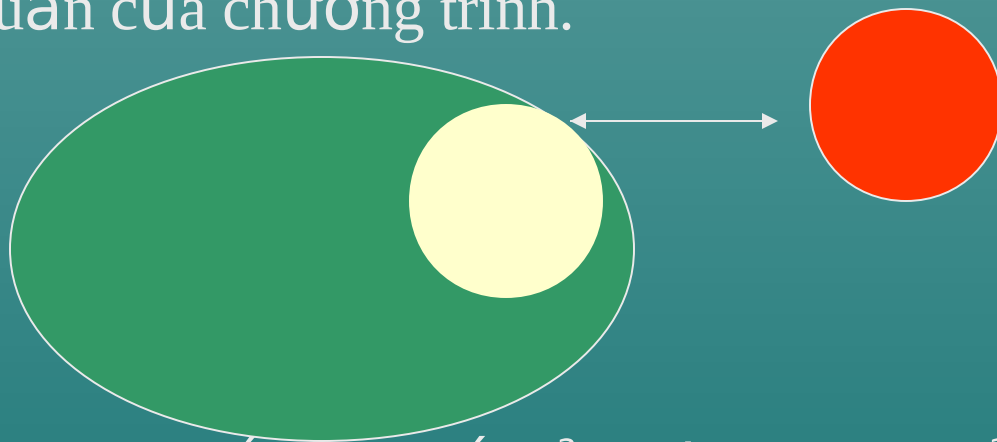
Trẻ có tật cận thị cần được ngồi chỗ thuận tiện, có ánh sáng tốt, gần và nhìn vuông góc lên bảng.

Trẻ có tật viễn thị thì ngồi ở chỗ thuận tiện, xa nhưng vẫn nhìn vuông góc với bảng.

Trẻ có tật lác, sụp mi cần được bố trí ngồi chỗ thuận tiện và về phía mà trẻ dễ nhìn nhất...

Đánh giá kết quả giáo dục của trẻ khiếm thị học hòa nhập

- Trẻ khiếm thị học hòa nhập nên khi đánh giá phải dựa trên chuẩn của chương trình.

- Do có khiếm khuyết của thị giác nên trẻ cần được đánh giá theo mức độ điều chỉnh một số nội dung chương trình thể hiện trong KHCTCN.

- Dựa vào mặt mạnh của trẻ, đánh giá có thể được điều chỉnh tăng ở một hoặc một vài lĩnh vực.

** Không nên ưu tiên để đặc cách hoặc bỏ nhiều nội dung giáo dục vì như vậy sẽ làm mất cơ hội khẳng định mình và học tiếp lên của trẻ.*

Phương tiện dạy học trong lớp có trẻ khiếm thị học hòa nhập

MỤC TIÊU

Kiến thức :

- Liệt kê các loại phương tiện hỗ trợ cho trẻ khiếm thị.
- Nêu một số hình thức thích ứng phương tiện dạy học phổ thông vào dạy học hòa nhập trẻ khiếm thị.
- Trình bày một số loại đồ dùng dạy học đơn giản, rẻ tiền có thể làm để sử dụng trong dạy học hòa nhập trẻ khiếm thị.

Kỹ năng :

- Xác định nhu cầu về phương tiện phục vụ sinh hoạt và học tập của HS khiếm thị.
- Chọn lựa và ứng dụng phương tiện hiện có vào dạy học hòa nhập HS khiếm thị.
- Làm một số đồ dùng DHHN học sinh khiếm thị bằng vật liệu dễ kiếm, rẻ tiền.

Thái độ :

Tư tin, sáng tạo trong làm và sử dụng phương tiện dạy học trong lớp có học

NỘI DUNG

- Các phương tiện đáp ứng nhu cầu “Nhìn” của trẻ khiếm thị.
- Ứng dụng các phương tiện dạy học phổ thông trong dạy học trong lớp có trẻ khiếm thị học hòa nhập.
- Chuẩn bị đồ dùng dạy học cho trẻ khiếm thị học trong lớp phổ thông.
- Thực hành làm đồ dùng dạy học cho trẻ khiếm thị học hòa nhập.

- Phương tiện, đồ dùng dạy học và đồ chơi có vai trò rất quan trọng trong giáo dục, dạy học trẻ khiếm thị.

- Đồ dùng dạy học cho trẻ khiếm thị gồm có đồ dùng sử dụng trong GDPT được điều chỉnh và đồ dùng đặc thù cho học sinh khiếm thị.

- Hầu hết các đồ dùng dạy học dùng cho học sinh sáng mắt đều có thể sử dụng để dạy học học sinh khiếm thị. Tuy nhiên, do khả năng nhìn của trẻ bị hạn chế nên một số đồ chơi cần phải được điều chỉnh về cấu tạo, chức năng sử dụng cho phù hợp hơn với đặc điểm riêng của trẻ khiếm thị.

Các loại phương tiện đặc thù dùng cho trẻ khiếm thị gồm các nhóm cơ bản như : **Phương tiện quang học**, phương tiện phi quang học và **phương tiện điện tử**.

Phương tiện quang học

Phương tiện quang học thường được sử dụng để điều chỉnh các khuyết tật khúc xạ của mắt. Các phương tiện quang học chính bao gồm :

- Kính trợ thị

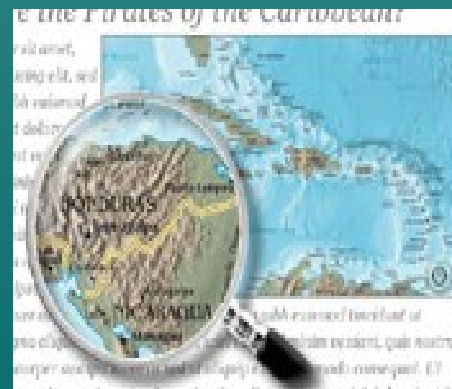
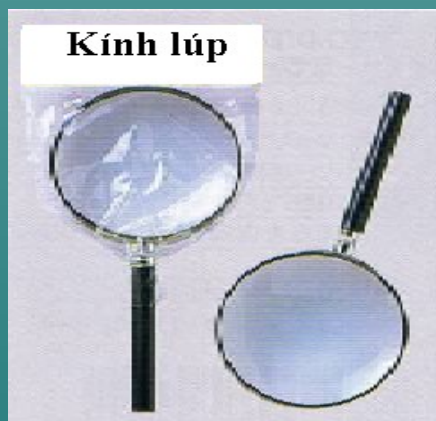
Mắt kính hai tròng

Một số loại kính trợ thị

- Kính lúp/ kính phóng đại

- Ống nhòm

Phương tiện trợ thị phi quang học

Phương tiện trợ thị phi quang học trong giáo dục khiếm thị là các phương tiện giúp tăng cường khả năng nhìn mà không dùng tới kính. Các phương tiện phi quang học chính bao gồm :

- Giá đọc sách.
- Đèn.
- Sách chữ to (Large-type books).
- Bút có nét to/ bút dạ (Felt-tip pens). Nét to hay nhỏ phụ thuộc vào khả năng nhìn của trẻ.
- Giấy viết có dòng kẻ đậm (Bold-line paper).
- Bút đánh dấu. Bút đánh dấu chữ hoặc đoạn chữ thường có màu vàng cho chữ nổi rõ hơn để đọc.
- Khe đọc (Reading windows). Khe đọc được dùng cho trẻ khiếm thị để trẻ dễ tập trung vào dòng cần đọc hơn và độ tương phản giữ chữ với xung quanh cũng tăng cao hơn.

Mỗi ngày đến trường là một ngày vui cho mọi trẻ em

- Thước dẫn dòng đọc (Bright Line Reading Guide). Thước dẫn dòng đọc được làm bằng nhựa rộng khoảng 4 cm và được chia đôi theo chiều dọc thành hai nửa. Nửa dưới màu đen, nửa trên màu vàng. Khi đặt thước che đi hàng dưới thì hàng chữ bên trên sẽ trở thành màu vàng như được đánh dấu và độ tương phản giữa chữ với nền sẽ tăng hơn do đó dễ đọc hơn.

Em không thể nhìn bằng mắt nhưng em nhìn bằng trái tim

- Màn che bớt ánh sáng hoặc mũ lưỡi trai cho trẻ quá nhạy cảm với ánh sáng. Trẻ bị bạch tạng rất sợ ánh sáng mạnh nên cần sắp xếp cho trẻ ngồi nhìn xuôi chiều ánh sáng và dùng tấm màn che bớt ánh sáng hoặc cho trẻ đội mũ lưỡi trai để giảm chói.

Phương tiện điện tử

Phương tiện điện tử là các phương tiện hiện đại càng ngày càng được người khiếm thị sử dụng rộng rãi hơn. Trong những năm vừa qua, giá của các loại đồ dùng này đã giảm nhiều và nhiều cơ sở giáo dục người khiếm thị cũng như cá nhân một số người khiếm thị cũng đã có thể mua được. Một số phương tiện điện tử được sử dụng nhiều là :

- Máy phóng đại (CCTV) dùng để phóng các con chữ hoặc hình to lên để phù hợp hơn với khả năng đọc của người khiếm thị. Máy phóng đại có hai loại cầm tay và để bàn.

- Máy tính. Ngày càng nhiều người khiếm thị có khả năng sử dụng máy tính với các phần mềm ứng dụng dành cho người khiếm thị được xây dựng và rất hữu ích như : Phần mềm phóng đại chữ viết, thay đổi màu, nét chữ và phông nền; Phần mềm đọc văn bản trên máy vi tính; Phần mềm vẽ hình...

Ứng dụng các phương tiện dạy học phổ thông vào dạy học trẻ khiếm thị học hòa nhập

Tất cả các phương tiện DHPT đều có thể sử dụng trong dạy học hòa nhập trẻ khiếm thị.

- Khi sử dụng phương tiện DHPT cho riêng trẻ khiếm thị thì cần chọn lựa theo từng nội dung và nếu có thể thì điều chỉnh để phù hợp hơn với sự hạn chế về thị giác của học sinh.
- Trong một số trường hợp, cần cho trẻ khiếm thị làm quen trước với phương tiện sẽ được sử dụng và bổ sung thêm hướng dẫn bằng lời để trẻ lĩnh hội tốt hơn.
- Tuyệt đối tuân thủ nguyên tắc bảo đảm vệ sinh và an toàn cho học sinh trong sử dụng phương tiện, ĐDDH và đồ chơi.

Chuẩn bị phương tiện, đồ dùng dạy học trong thiết kế kế hoạch bài dạy học hòa nhập trẻ khiếm thị

- Trẻ khiếm thị học cùng với các bạn sáng mắt nên cần tham gia mọi hoạt động trong lớp, trong trường.
- Dựa vào phương tiện sẵn có giáo viên cần chuẩn bị trước để trẻ khiếm thị có thể tiếp cận được.
- Trong trường hợp phương tiện hiện có gây khó khăn cho việc tiếp cận của trẻ khiếm thị thì cần phải có phương án điều chỉnh, thay thế phù hợp.
- Tùy thuộc vào bài dạy học cụ thể để chọn lựa các phương án sử dụng phương tiện hợp lý nhất.

Làm ĐDDH phục vụ bài dạy học hòa nhập học sinh khiếm thị

Trước khi làm đồ dùng dạy học giáo viên cần suy nghĩ để trả lời một số câu hỏi sau :

- Mục tiêu của đồ dùng đó nhằm chuyển tải kiến thức, kỹ năng gì cho học sinh ?

- Giác quan nào là chủ đạo đang được học sinh dùng để học : Thị giác, xúc giác, thính giác hoặc là kết hợp các giác quan ? Đồ dùng dạy học cần thiết kể để càng nhiều giác quan tham gia cảm nhận càng tốt nhưng cũng cần chú ý tới giác quan chủ đạo.

- Có thật sự cần thiết phải làm đồ dùng dạy học mới mới không hay có thể sử dụng các đồ dùng đã có và điều chỉnh một số chi tiết (Tăng độ tương phản, thêm màu, phóng to, làm ráp bề mặt, giảm chi tiết...) cho phù hợp hơn ?

- Có thể sử dụng vật thật hay thay thế bằng lời nói được không ?

Khi không thể có phương án sử dụng hoặc thay thế bảo đảm thì quyết định làm đồ dùng dạy học mới. Khi đó giáo viên cần suy nghĩ để trả lời các câu hỏi sau :

-Đồ dùng dạy học được chuẩn bị để sử dụng một hay nhiều lần ?

-Học sinh khiếm thị đã có các khái niệm và kinh nghiệm gì để sử dụng đồ dùng này ?

- Làm đồ dùng đó như thế nào ?

** Không nên làm đồ dùng dạy học quá to hoặc quá nhỏ.*

***Khi trong lớp có trẻ khiếm thị giáo viên nên sử dụng một chiếc hộp/thùng giấy và thu thập các vật dụng không dùng đến nhỏ như chiếc khuy áo, mẫu vải, đoạn dây, miếng bìa, miếng gỗ, hạt cây, viên sỏi...để khi cần thiết có thể sử dụng chúng làm đồ dùng dạy học, đồ chơi mà không tốn kinh phí.*

Cám ơn